

ACC. N:R M. 15244: 1-3.

Landskap: *Bohuslän* Upptecknare: *Gösta Olsson, Lund*
Härad: *Stängenäs* Berättare: *Albert Andersson, Lyse*
Socken: *Lyse* Berättarens yrke: *snickare*
Uppteckningsår: *1961* Född år *1893 i Lyse*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jordbruk. s. 1.

Hantverkare. s. 1-3.

Fiske. s. 1-2.

Åsbäck, - badort. s. 2

Stenhuggeri och stenkörning. s. 2-3.
m. m.

Skriv endast på denna sida.

Min far var lantbrukare på Flat. Hade 2 hästar, 6-7 kor, några får. (För en 80 år sedan släppte granngårdarna sina får i en gemensam flock på de stora, den tiden skoglösa, utmarkerna inåt Holma, och varje gård hade att efter uppgjord ordning släppa till fårvaktare, gårdens folk eller lejt). Bi hade vi bara kort tid då jag var pojke. Fiskade till husbehov gjorde nästan alla. Omkr. 1911-12 och några år framöver hade en lantbrukare bottengarn i fjorden, och grannarna passade på att köpa fisk, då garnen drogs.

Far hade tjänstefolk på gården tills de äldsta av oss 8 barn kom upp i 10-12 års åldern och fick klämma i på allvar. Han fick mest sitt levebröd som kreaturshandlare - Kallades "Slaktarn i Flat" - och överlät jordbruksarbetet på dräng och söner. Varje gård sålde sin mjölk till familjer i Lysekil, på 20- och 30-talen också till mjölkaffärer i stan. Stadsresor med lantbruksprodukterna 1-2 ggr. i veckan. Far sålde mycket kött på torget. Annars var det mest Bokenäsbor som drev torghandel.

Här var skoglöst - jag var med och planterade barrskog från 1905 - och vi eldade mycket ljung och ljungtorv; någon gång köpte vi ved på Bornö.

Min fars 3 bröder var sjömän och stannade slutligen i Amerika, likaså en morbror till mig. En granne, Julius i Orbacka, var också till sjöss. Vanligt förr att i synnerhet torparpojkar gick till sjöss.

Finare kärror och vagnar gjordes av finsnickare eller köptes färdiga från fabrik. Teodor i Skår var bygdens siste hjulmakare. Förr var nästan var och en snickarkunnig; och vi gjorde redskap och kördon hemma, men alla bönder hade sannerligen inte handlag.

Jag har ett svagt minne av sista stora sillfisket, då stor fet sill togs inne i Gullmarn, och bönderna köpte hela jaktlaster billigt och lade på åkrarna.

Ett fiskelag stängde inne sill i Snäckebackebukten, och därifrån fraktades sill i flera veckor. Guanofabrik anlades i Norra Grund-sund, engelsmän hade trankokeri på Grötö i Lysekil, på Alsbäck och Flat drevs salterier.

Skomakar=Janne var ambulerande skomakare då jag var barn. Han hade bara beck och sydon med sig och sydde på gårdarna skor och stövlar av läder som bönderna låtit bereda av gårdarnas egna hudar; skulle ha kaffe halvorna vissa gånger om dan för att göra ett gott arbete. Han bodde nära Häggvall och var ungtkarl liksom en skraddare utifrån västsidan av Lyse, som gick kring och sydde manskläder några år in på 1900-talet. "Soplimgubben" kallades en torpare under Brandseröd. Han kunde egentligen ingenting och ville heller inget göra, hade något fattigunderstöd från kommunen. Han och en son gjorde björkkvistar och knallade omkring med en knippa på ryggen, men det kunde väl inte bli mycket mer än en krona då och då. Han gick kring hela 20- och 30-talen och tog 25-50 öre för varje limme (=kvast). För omkring 50 år sedan fanns här på Lycke i Häggvall 2 smeder, som levde uteslutande på sitt hantverk.

Alsbäck räknades som badort från 1880- eller 1890- talet. Det var mycket folk där och drack brunn och badade. Det storslagna varade till 1920-talets slut, då pensionatet brann. Under 1:a världskriget började "finare" Lysekilare bygga sommarvillor i Torgestad och Alsbäck.

Orbackas pojkar högg sten i Häggvall ända till sena år och var helt och fullt stenhuggare. Mina bröder och jag arbetade tillfälligt som dagsverkare i bergen, var med och kilade och lastade i Norrkila och Lahälla. Annars var ingen här från trakten med i stenindustrien. Så kom kriget 1914, och folk försvann från stembrotten till gruvor och Göteborg.

Far sålde gården på 1920-talet, och vi barn flydde alla jordbruket. Själv har jag från 18- 19årsåldern varit först plåtslagare, senare snickare i alla år. Hantverket låg kanske i släkten, för morfar och en morbror var snickare. Tidvis har jag arbetat ihop med 2 andra snickare men mest ensam. Har byggt ladugårdar och hus och gjort inredningar, inget annat. Har själv gjort mina verktyg i den mån de är av trä eller har delar av trä. Nu köps snart allt monteringsfärdigt, och de riktiga snickarna trängs ut av monterings-snickare, möbelsnickarna har försvunnit för maskinsnickare. Konkurrens från fabriker märks mest när det gäller sommarstugor och inredningsdetaljer, som är standardiserade, bättre och billigare.

Stenkörargårdarna visade ingen särskild ståt, inget storslaget utåt. Men pengar tjänade de, och hade man fått se bankböckerna, hade det nog visat sig. De slösade aldrig, för då hade inkomsterna märkts, och det hade kommit surt efter på skatten. Det var inte vår tids skarpa kontroll i taxeringen då. Fast de hade pengar, tog det sig inte uttryck i yttre lyx som nu för tiden, men de var kanske lite bredare och myndigare, och ett par bönder med inkomst från bergen tog till att supa allt för mycket.